

سرمایه گذاری ها

مقایسه استانداردهای حسابداری ایران، استاندارد های بین المللی گزارشگری مالی
IFRS و اصول عمومی پذیرفته شده آمریکا GAAP

تهیه و گردآوری:

حمیدرضا باباکوهی

Babakouhi.Accounting@Gmail.com

مقدمه

مقدمه

در این ارائه، به بررسی تطبیقی مباحث مرتبط با سرمایه گذاری ها، طبق استانداردهای حسابداری ایران، IFRS و GAAP می پردازیم. مباحث گفته شده شامل موارد زیر می باشند :

سرمایه گذاری در املاک

سرمایه گذاریهای دارای
نفوذ قابل ملاحظه

سرمایه گذاریهای فاقد
نفوذ قابل ملاحظه

ملاحظات اختصاصی

حسابداری مصون سازی

استانداردهای سرمایه گذاری

استانداردهای بین المللی IFRS

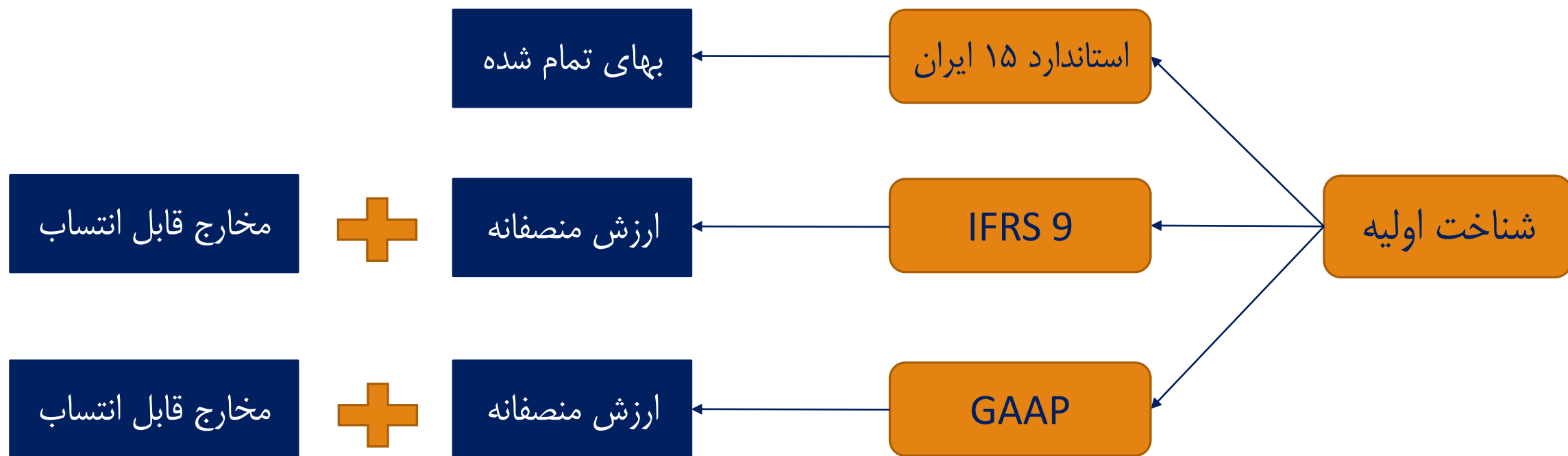
- IFRS 9 (Financial Instruments)
- IAS 40 (Investment Property)
- IAS 28 (Investments in Associates and Joint Ventures)

استانداردهای حسابداری ایران

- استاندارد حسابداری ۱۵ حسابداری سرمایه گذاری ها
- استاندارد حسابداری ۲۰ سرمایه گذاری در واحدهای تجاری وابسته

سرمایه گذاری فاقد نفوذ قابل ملاحظه

سرمایه گذاری فاقد نفوذ قابل ملاحظه

توجه

در شرایط عادی که بهای تمام شده و ارزش منصفانه تقریباً برابر است، حسابداری سرمایه گذاری ها طبق استانداردهای ایران و استاندارد IFRS و GAAP مشابه خواهد بود. اما در شرایطی که بهای تمام شده و ارزش منصفانه متفاوت باشد، این مابه التفاوت طبق استاندارد IFRS و GAAP به عنوان **سود(زیان) دوره** شناسایی می شوند.

سرمایه گذاری فاقد نفوذ قابل ملاحظه

تقسیم بندی سرمایه گذاری ها در استاندارد حسابداری ۱۵ ایران

دسته بندی	طبقه بندی ارزشیابی	روش ارزشیابی (سایر)	روش ارزشیابی (سریع معامله)
جاری	● سریع معامله ● سایر	● اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش ● خالص ارزش فروش	● ارزش بازار ● اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش
غیر جاری	● سریع معامله ● سایر	● بهای تمام شده پس از کسر استهلاک انباشته ● تجدید ارزیابی	● بهای تمام شده پس از کسر استهلاک انباشته ● تجدید ارزیابی

سرمایه گذاری فاقد نفوذ قابل ملاحظه

تقسیم بندی سرمایه گذاری ها در GAAP

دسته بندی	روش ارزشیابی	تغییر در ارزش اولیه
تجاری	ارزش منصفانه	شناسایی در سود و زیان دوره
نگهداری شده تا سررسید	بهای تمام شده مستهلک شده	-
آماده برای فروش	ارزش منصفانه	شناسایی در سود و زیان جامع

تقسیم بندی سرمایه گذاری ها در GAAP

شامل سرمایه گذاری هایی می شود که با هدف فروش در کوتاه مدت و سودآوری کوتاه مدت یا در قالب اوراق مشتقه تحصیل می شود.

تجاری

شامل سرمایه گذاری هایی می شود که واحد تجاری قصد و توانایی قابل اثبات برای نگهداری آن تا سررسید دارد.

نگهداری شده تا
سررسید

شامل سرمایه گذاری هایی می شود که در دو طبقه اول و دوم قرار نمی گیرند.

آماده برای فروش

سرمایه گذاری فاقد نفوذ قابل ملاحظه

تقسیم بندی سرمایه گذاری ها در IFRS

دسته بندی	روش ارزشیابی	ارائه در صورت وضعیت مالی
طبقه بهای تمام شده مستهلک شده	بهای تمام شده مستهلک شده	سرمایه گذاری در اوراق بدهی
طبقه ارزش منصفانه از طریق سود و زیان	ارزش منصفانه	سرمایه گذاری در اوراق بدهی یا اوراق مالکانه
طبقه ارزش منصفانه از طریق سود و زیان جامع	ارزش منصفانه	سرمایه گذاری در اوراق مالکانه

تقسیم بندی سرمایه گذاری ها در IFRS

سرمایه گذاری به همان بهای تمام شده اولیه، منهای مبالغ دریافت شده بابت اصل و بعلاوه (منهای) صرف (کسر) و منهای کاهش ارزش، گزارش می شود.

بهای تمام شده
مستهلك شده

سرمایه گذاری به ارزش منصفانه گزارش می شود و تغییرات در ارزش منصفانه سرمایه گذاری، در سود و زیان دوره منظور می شود.

ارزش منصفانه از
طریق سود و زیان

سرمایه گذاری به ارزش منصفانه گزارش می شود و تغییرات در ارزش منصفانه آن سرمایه گذاری، در سایر اقلام سود و زیان جامع منظور می شود.

آماده برای فروش

طبقه بندی سرمایه گذاری در اوراق بدهی

سرمایه گذاری در اوراق بدهی

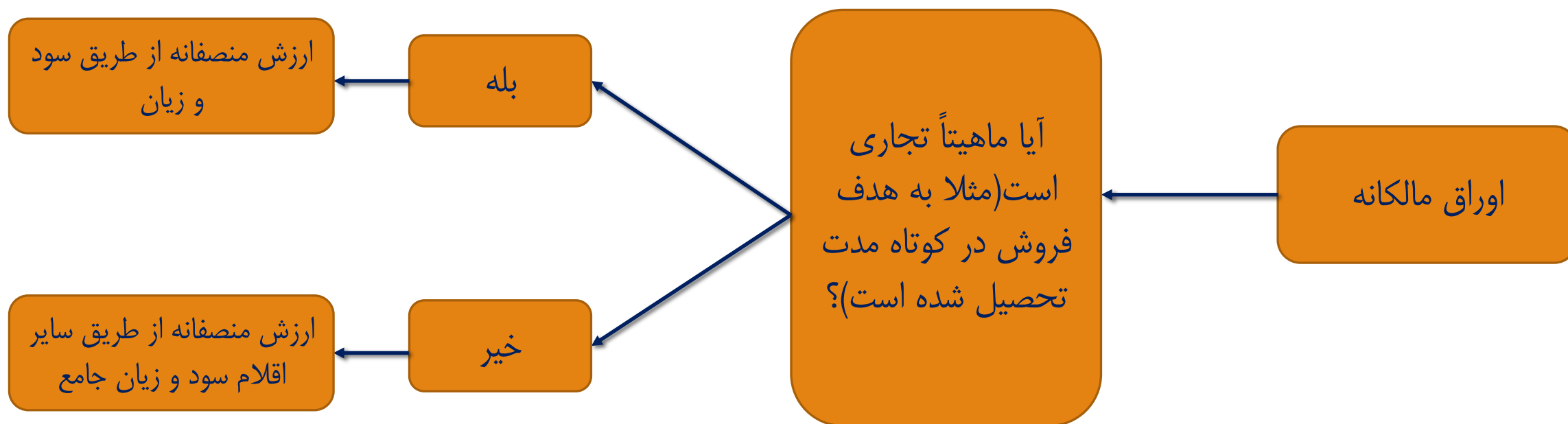
بهای تمام شده مستهلک شده

ارزش منصفانه از طریق سود
و زیان

آزمون ویژگی جریانهای نقدی

آزمون طرح تجاری

طبقه بندی سرمایه گذاری در اوراق مالکانه

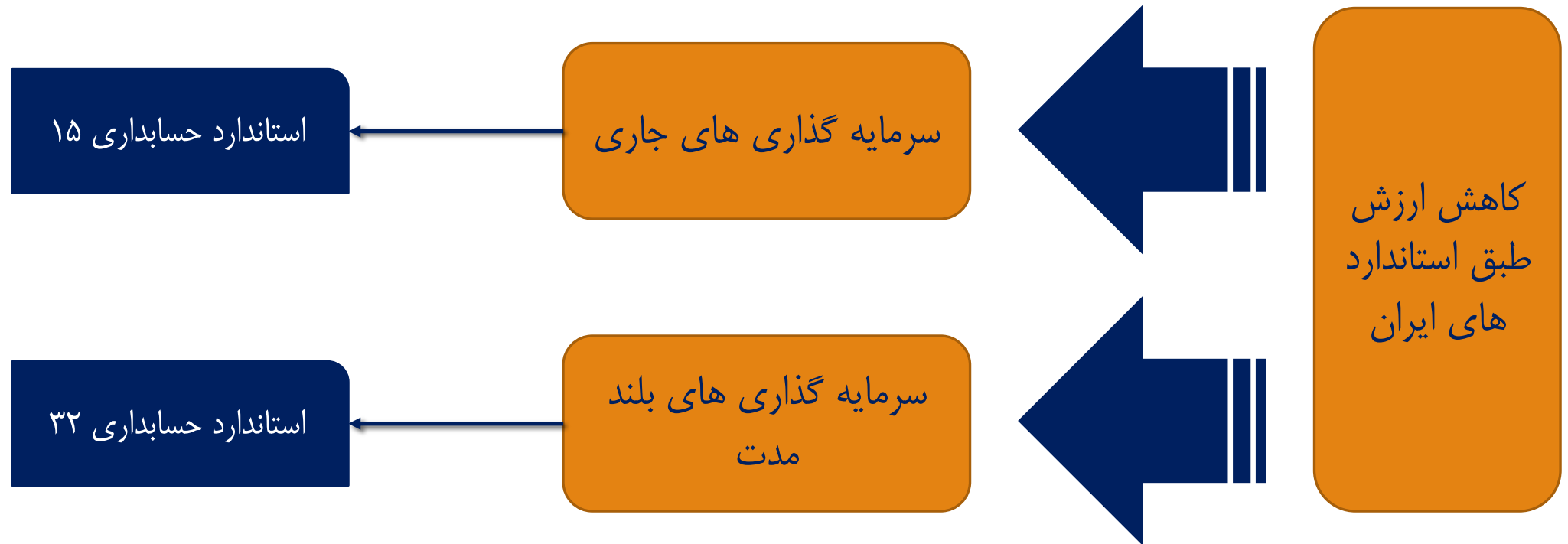

توجه

علاوه بر تفاوت های گفته شده، یکی دیگر از تفاوت ها بین استانداردهای بین المللی IFRS و GAAP این است که در اصول پذیرفته شده GAAP رویه های حسابداری خاص برای صنایع خاص مانند صنایع سرمایه گذاری و بیمه تجویز شده است. استانداردهای IFRS چنین رویه هایی ندارد.

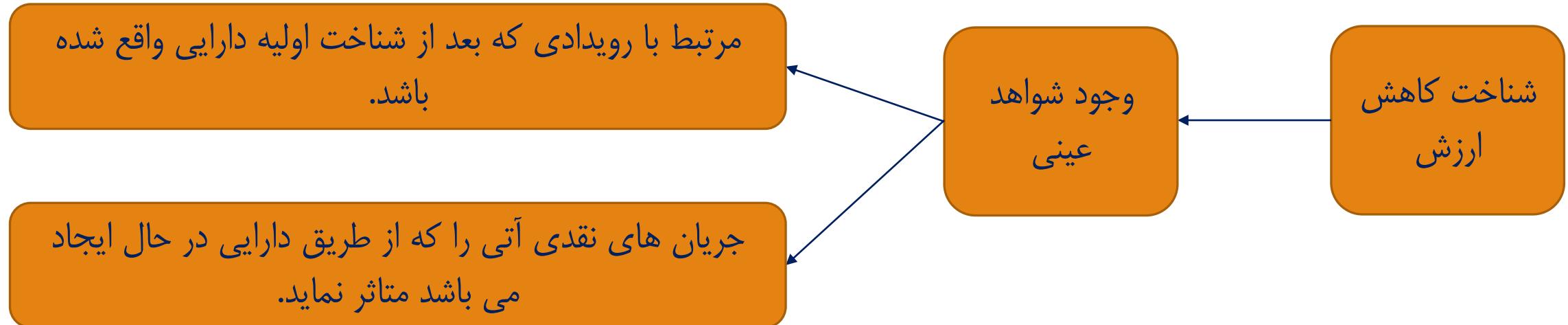
کاهش ارزش

کاهش ارزش سرمایه گذاری در ایران

کاهش ارزش سرمایه گذاری ها در استاندارد های بین المللی IFRS و GAAP رویه های منسجم و اختصاصی دارد. این رویه های اختصاصی آنچنان اهمیت دارد که هیئت IASB و FASB در حال کار مشترک جهت تقویت الزامات مرتبط با کاهش ارزش ابزارهای مالی (شامل دارایی های مالی و در نتیجه سرمایه گذاری) می باشند.

کاهش ارزش سرمایه گذاری در IFRS و GAAP

شواهد عینی پیرامون کاهش ارزش

تنگناهای قابل ملاحظه ناشر

کاهش طولانی مدت و قابل
ملاحظه ارزش منصفانه

پایین آمدن رتبه اعتباری ناشر

کاهش ارزش منصفانه نسبت به
بهای تمام شده مستهلک شده

بازگشت کاهش ارزش سرمایه گذاری

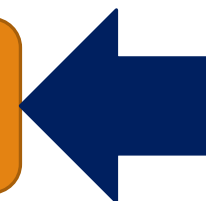
استاندارد های حسابداری ایران برگشت کاهش ارزش سرمایه گذاری ها را مجاز می داند، اما استاندارد های بین المللی IFRS تنها برگشت کاهش ارزش سرمایه گذاری در اوراق بدهی را مجاز می داند. اصول GAAP به جز موارد نادر، برگشت هرگونه کاهش ارزش سرمایه گذاری در اوراق بدهی یا مالکانه را مجاز نمی داند.

تغییر طبقه بندی سرمایه گذاری ها

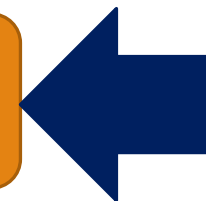
تغییر طبقه بندی سرمایه گذاری ها

GAAP	IFRS	ایران
سختگیرانه	سختگیرانه	سهل الامکان

تغییر طبقه بندی در سرمایه گذاری در اوراق بدهی بین طبقه «ارزش منصفانه از طریق سود و زیان» و طبقه «بهای تمام شده مستهلک شده» تنها زمانی مجاز است که شرکت طرح تجاری خود را تغییر داده باشد.

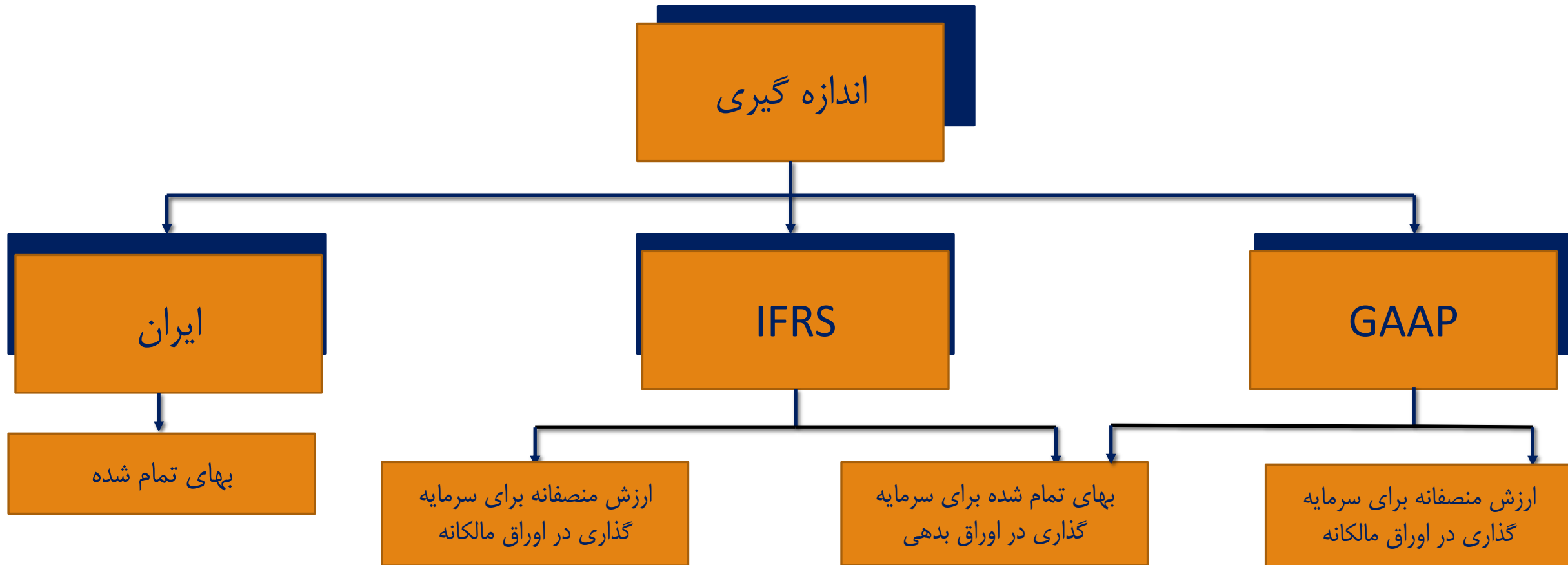

تغییر طبقه بندی در سرمایه گذاری در اوراق مالکانه بین طبقه «ارزش منصفانه از طریق سود و زیان» و طبقه «ارزش منصفانه از طریق سایر اقلام سود و زیان جامع» مجاز نمی باشد.

روش بهای تمام شده

روش اندازه گیری سرمایه گذاری ها

بکارگیری روش بهای تمام شده در استانداردهای IFRS و GAAP تنها در صورتی مجاز است که ارزش منصفانه به گونه ای اتکاپذیر قابل اندازه گیری نباشد. ارزش منصفانه زمانی به گونه ای اتکاپذیر قابل اندازه گیری نیست که دامنه برآوردهای ارزش منصفانه بزرگ باشد و احتمال برآوردهای مختلف در آن دامنه بزرگ قابل برآورد نباشد. .

سرمایه گذاری دارای نفوذ قابل ملاحظه

روش ارزش ویژه

براساس استاندارد حسابداری ۲۰ ایران و استاندارد بین المللی حسابداری ۲۸، بکارگیری روش ارزش ویژه مستلزم آن است که رویه های حسابداری واحد تجاری وابسته مانند رویه حسابداری سرمایه گذار باشد در غیر اینصورت باید آثار رویه های مالی رویه های حسابداری واحد تجاری وابسته را باید تعدیل نمود. اما طبق اصول آمریکا چنین الزامی نیاز نیست

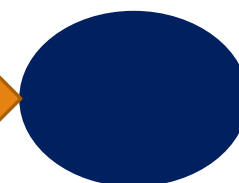
استاندارد ۲۰ ایران سرمایه گذاری در واحد تجاری وابسته توسط صندوق های سرمایه گذاری و واحدهای تجاری مشابه از دامنه کاربرد در این استاندارد حذف شده است. در حالیکه واحدهای مذکور در دامنه کاربرد استاندارد بین المللی حسابداری ۲۸ و اصول آمریکا قرار دارند.

روش ارزش ویژه

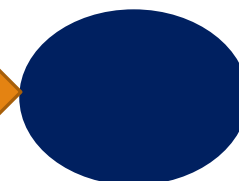
طبق استاندارد ۲۰ ایران واحد سرمایه گذار از زمانی که نفوذ قابل ملاحظه را از دست دهد استفاده از ارزش ویژه را متوقف می نماید و از روش بهای تمام شده استفاده خواهد کرد. اما براساس استاندارد بین المللی حسابداری ۲۸ و اصول آمریکا، حسابداری سرمایه گذاریها پس از توقف ارزش ویژه به ارزش منصفانه خواهد بود

نفوذ قابل ملاحظه

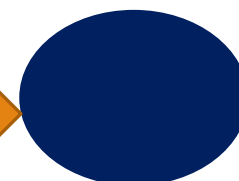
قدرت رأی کافی واحد سرمایه‌گذار در واحد سرمایه‌پذیر

عضویت در هیأت‌مدیره یا دیگر ارکان اداره‌کننده مشابه واحد سرمایه‌پذیر

مشارکت در تصمیم‌گیری برای پرداخت یا نگهداری سود واحد سرمایه‌پذیر.

استهلاک سرقفلی

سرقفلی مثبت براساس استاندارد ۲۰ ایران بایستی مستهلک گردد اما استهلاک سرقفلی براساس IFRS و GAAP مجاز نمی باشد.

در صورت وجود مبلغ منفی برای سرقفلی این مبلغ بین داراییهای غیرجاری غیرپولی سرشکن می گردد البته بعد از اینکه داراییها و بدهیهای واحد تجاری ارزیابی مجدد شدند. در حالی که براساس IFRS و GAAP این مبلغ به عنوان درآمد دوره شناسایی می گردد.

صورت‌های مالی جداگانه

GAAP	IFRS	ایران
اختیاری	اختیاری	الزامی

چنانچه واحد تجاری تحت اجبار قانونی یا داوطلبانه، در صدد تهیه صورت‌های مالی جداگانه منطبق با استانداردهای IFRS و GAAP باشد باید الزامات مرتبط در استانداردهای گفته شده را رعایت کند.

طبق استاندارد بین المللی حسابداری ۲۸ و اصول پذیرفته شده آمریکا، بکارگیری روش ارزش ویژه علاوه بر صورت‌های مالی مجموعه و تلفیقی، در صورت‌های مالی جداگانه نیز مجاز می باشد، اما در استاندارد حسابداری ۲۰ ایران، روش ارزش ویژه فقط برای صورت‌های مالی مجموعه و تلفیقی کاربرد دارد.

سرمایه گذاری در املاک

سرمایه گذاری در املاک

تغییر طبقه بندی سرمایه گذاری در املاک

در استانداردهای حسابداری ایران، سرمایه گذاری در املاک از دامنه کاربرد استاندارد حسابداری ۱۵ مستثنی شده است و در عین حال استاندارد اختصاصی ندارد. در عمل نیز مباحث اندازه گیری سرمایه گذاری در املاک به بهای تمام شده و مباحث افشای سرمایه گذاری در املاک به یک یادداشت مختصر محدود می شود.

حسابداری مصون سازی

حسابداری مصون سازی

حسابداری مصون سازی در زمره پیچیده ترین سرفصل های حسابداری ابزارهای مالی قرار دارد. در عمل نیز تا بحال، نهادهای مختلف تدوین کننده استانداردهای حسابداری در جهان نظیر هیئت تدوین استانداردهای IFRS بارها استانداردهای مرتبط با ابزارهای مالی و حسابداری مصون سازی را دستخوش تغییر و ساده سازی قرار داده اند.

هیئت تدوین استانداردهای IFRS و هیئت تدوین استانداردهای آمریکا، در نظر دارند الزامات مرتبط با حسابداری ابزارهای مالی را در سه مرحله طبقه بندی و اندازه گیری، روش شناسی کاهش ارزش و حسابداری مصون سازی بهبود دهند.

حسابداری مصون سازی

الزامات حسابداری مصون سازی در نسخه تجدید نظر شده استاندارد حسابداری ۱۵ ایران مورد توجه قرار گرفته است. هر چند زمان لازم الاجرا شدن نسخه یاد شده به دلیل برخی مشکلات مالیاتی به آینده موکول شده است، به هر ترتیب مبنای مقایسه حسابداری مصون سازی در این قسمت، نسخه تجدید نظر شده استاندارد حسابداری ۱۵ می باشد.

GAAP	IFRS	ایران
مصون سازی ارزش منصفانه	مصون سازی ارزش منصفانه	مصون سازی ارزش منصفانه
مصون سازی جریان های نقدی	مصون سازی جریان های نقدی	مصون سازی جریان های نقدی
مصون سازی خالص سرمایه گذاری در عملیات خارجی	مصون سازی خالص سرمایه گذاری در عملیات خارجی	–

حسابداری مصون سازی

مصون سازی خالص سرمایه گذاری در عملیات خارجی، شامل مصون سازی اقلام پولی که به عنوان بخشی از خالص سرمایه گذاری محسوب می شود، باید مشابه مصون سازی جریان نقدی به حساب گرفته شود.

به عبارت دیگر باید بخش اثربخش به عنوان سایر اقلام سود و زیان جامع به سود و زیان دوره تجدید طبقه بندی گردد.

حسابداری مصون سازی

شناخت سود و زیان مصون سازی ارزش منصفانه و همچنین مصون سازی جریان نقدی در استاندارد حسابداری ۱۵ ایران، مشابه با اصول GAAP و استانداردهای IFRS می باشد. با این حال بر اساس استاندارد ۱۵ ایران در صورتی که مصون سازی جریان های نقدی متعاقباً به شناخت یک دارایی مالی یا یک بدهی مالی منجر شود، سود یا زیان مربوط که در صورت سود و زیان جامع شناسایی شده بود، باید به سود(زیان) انباشته منتقل شود. در حالی که طبق استانداردهای IFRS و اصول GAAP سود یا زیان مزبور به جای انتقال مستقیم به سود(زیان) انباشته، از سایر اقلام سود و زیان جامع به سود و زیان دوره تجدید طبقه بندی می شود.

حسابداری مصون سازی

طبق استانداردهای IFRS و GAAP چنانچه مصون سازی جریان نقدی منجر به شناخت یک دارایی یا یک بدهی مالی شود:

الف

سود و زیان مربوط را که در صورت سود و زیان جامع شناسایی شده بود، از سایر اقلام سود و زیان جامع به سود و زیان دوره تجدید طبقه بندی نمود.

ب

سود و زیان مربوط را که در صورت سود و زیان جامع شناسایی شده بود، حذف کرد و به بهای دارایی یا بدهی منظور کرد.

ملاحظات اختصاصی

ملاحظات اختصاصی نخستین دوره گزارشگری

واحد تجاری باید تمام سرمایه گذاری ها در ابزارهای مشتقه را در تاریخ گذار به ارزش منصفانه اندازه گیری نماید و تفاوت بین ارزش منصفانه و مبلغ دفتری را به حساب سود انباشته منظور کند.

آزمون های مربوط به سرمایه گذاری در اوراق بدهی نباید با تسری به گذشته انجام شود. بلکه واحد تجاری باید در تاریخ گذار، سرمایه گذاری در اوراق بدهی را آزمون کند. بنابراین واقعیات موجود در تاریخ گذار، ملاک چگونگی طبقه بندی سرمایه گذاری یاد شده خواهد بود.

ملاحظات اختصاصی نخستین دوره گزارشگری

اگر واحد تجاری در زمان پذیرش استاندارد های IFRS قادر به تسری الزامات مربوط به بهای تمام شده مستهلک شده نباشد، سرمایه گذاری در اوراق بدهی می تواند در تاریخ گذار به ارزش منصفانه اندازه گیری گردد و از آن به بعد همین ارزش منصفانه به عنوان بهای تمام شده سرمایه گذاری در نظر گرفته شود.

واحدهای تجاری باید به طور کلی در زمان تحصیل سرمایه گذاری اقدام به تعیین طبقه بندی آنها نمایند. در حالی که واحد تجاری که برای نخستین بار اقدام به پذیرش استانداردهای IFRS می نماید، در تاریخ گذار و بر اساس واقعیت های موجود در این تاریخ، سرمایه گذاری ها را طبقه بندی نماید.